

Chambre des Représentants

SESSION 1968-1969.

27 DÉCEMBRE 1968.

PROPOSITION DE LOI abrogeant les alinéas 7, 8 et 9 de l'article 383 du Code pénal.

AMENDEMENT
PRESENTE PAR LE GOUVERNEMENT.

Article unique.

Remplacer le texte de cet article par des articles 1, 2, 3 et 4 (nouveaux), libellés comme suit :

Article 1 (nouveau).

Les trois derniers alinéas de l'article 383 du Code pénal, complété par les lois des 29 janvier 1905, 20 juin 1923 et 14 juin 1926 sont remplacés par les dispositions suivantes qui formeront un article 383bis (nouveau) libellé comme suit :

« Article 383bis.

» Sera condamné à un emprisonnement de huit jours à six mois et à une amende de vingt-six francs à cinq cents francs :

» quiconque aura exposé ou distribué des objets spécialement destinés à empêcher la conception ou aura fait de la réclame pour en favoriser la vente;

» quiconque aura, dans un but de lucre, favorisé les passions d'autrui, en exposant, vendant ou distribuant des écrits imprimés ou non, qui divulguent des moyens d'empêcher la conception, en préconisent l'emploi ou fournissent des indications sur la manière de se les procurer ou de s'en servir;

» quiconque aura, en vue du commerce ou de la distribution, fabriqué, fait fabriquer, fait importer, fait transporter, remis à un agent de transport ou de distribution, annoncé par un moyen quelconque de publicité, les écrits visés dans l'alinéa précédent. »

Voir :

56 (S.E. 1968) :

— N° 1 : Proposition de loi.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1968-1969.

27 DECEMBER 1968.

WETSVOORSTEL tot opheffing van het 7°, het 8° en het 9° lid van artikel 383 van het Strafwetboek.

AMENDEMENT
VOORGESTELD DOOR DE REGERING.

Enig artikel.

De tekst van dit artikel vervangen door artikelen 1, 2, 3 en 4 (nieuw), luidend als volgt :

Artikel 1 (nieuw).

De laatste drie leden van artikel 383 van het Strafwetboek, aangevuld bij de wetten van 29 januari 1905, 20 juni 1923 en 14 juni 1926, worden vervangen door een artikel 383bis (nieuw), luidend als volgt :

« Artikel 383bis.

» Met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van zesentwintig frank tot vijfhonderd frank wordt gestraft :

» hij die voorwerpen, speciaal bestemd om zwangerschap te voorkomen, tentoontstelt of verspreidt, ofwel reclame maakt om de verkoop daarvan te bevorderen;

» hij die uit winstbejag de voldoening van eens anders drijven bevordert door het tentoontstellen, verkopen of verspreiden van geschriften, al dan niet gedrukt, welke enig middel tot voorkoming van zwangerschap bekendmaken, het gebruik daarvan aanprijzen of aanwijzingen verstrekken omtrent de wijze waarop het middel wordt aangeschaft of gebruikt;

» hij die, met het oog op de handel of de verspreiding, de in het vorige lid bedoelde geschriften vervaardigt, doet vervaardigen, doet invoeren, doet vervoeren, aan een vervoer- of een distributieagent overhandigt, door enig publiciteitsmiddel bekendmaakt. »

Zie :

56 (B.Z. 1968) :

— N° 1 : Wetsvoorstel.

Art. 2 (nouveau).

Il est introduit dans le Code pénal un article 383ter (nouveau) libellé comme suit :

« Article 383ter.

» Sans préjudice des dispositions de la loi du 25 mars 1964 sur les médicaments et hors le cas où les actes visés à l'article 383bis ont pour but de favoriser les passions d'autrui, les interdictions prévues par cet article ne s'appliquent pas aux personnes exerçant l'art médical ou l'art pharmaceutique. Elles ne sont pas davantage applicables aux membres chargés de missions d'information et d'éducation, des associations sans but lucratif spécialement constituées en vue de l'information en matière d'éducation familiale ou de la préparation à la vie familiale et à la vie conjugale.

» Hors le cas où les actes visés au dernier alinéa de l'article 383bis ont pour but de favoriser les passions d'autrui, les interdictions prévues dans cet alinéa ne s'appliquent pas aux écrits destinés aux personnes désignées ci-dessus, ni à ceux qui émanent des associations sans but lucratif visées à l'alinéa premier, pour la réalisation des objets en vue desquels elles ont été formées. »

Art. 3. (nouveau).

L'article 384 du Code pénal, modifié par la loi du 14 juin 1926, est remplacé par la disposition suivante :

« Article 384.

» En cas d'infraction à l'article 383 ou 383bis, l'auteur de l'écrit, de la figure, de l'image ou de l'objet sera puni d'un emprisonnement d'un mois à un an et d'une amende de cinquante francs à mille francs. »

Art. 4 (nouveau).

L'article 386 du Code pénal, modifié par la loi du 28 juillet 1962, est remplacé par la disposition suivante :

« Article 386.

» Si les délits prévus aux articles 383 et 383bis ont été commis envers des mineurs, l'emprisonnement sera de six mois à deux ans et l'amende de mille francs à cinq mille francs.

» Dans le même cas et sans préjudice de l'application de l'alinéa 2 de l'article 385, les peines prévues au premier alinéa de cet article pourront être portées au double. »

JUSTIFICATION.

L'article premier du présent amendement remplace les trois derniers alinéas de l'article 383 du Code pénal par un article 383bis (nouveau), qui reprend textuellement les dispositions de ces trois alinéas tout en prévoyant dans son alinéa premier les peines applicables à ceux qui contreviennent aux interdictions qu'ils portent. Ces peines sont les mêmes que celles prévues à l'article 383.

La proposition de loi, à laquelle l'amendement est proposé, a pour but d'éviter une assimilation équivoque entre la provocation à l'avortement et la propagande anticonceptionnelle, résultant du fait qu'elles sont actuellement réprimées par une seule et même disposition du Code pénal.

L'amendement met fin à cette équivoque en groupant dans un article séparé, l'article 383bis, les interdictions relatives à la propagande anticonceptionnelle.

L'article 2 de l'amendement insère dans le Code pénal un article 383ter (nouveau).

Art. 2 (nieuw).

In het Strafwetboek wordt een artikel 383ter (nieuw) ingevoegd, luidend als volgt :

« Artikel 383ter.

» Onverminderd de bepalingen van de wet van 25 maart 1964 op de geneesmiddelen en buiten de gevallen waarin de daden bedoeld in artikel 383bis tot doel hebben de voldoening van eens anders driften te bevorderen, geldt het in dat artikel gestelde verbod niet de personen die de geneeskunde of de artsenijsbereidkunde uitoefenen. Ze zijn evenmin toepasselijk op de met voorlichtings- en opvoedingsopdrachten belaste leden van verenigingen zonder winstoogmerk die bijzonder met het oog op de voorlichting inzake gezinsopvoeding of de voorbereiding tot het gezinsleven en het huwelijksleven zijn opgericht.

» Buiten het geval waarin de daden bedoeld in het laatste lid van artikel 383bis tot doel hebben de voldoening van eens anders driften te bevorderen, geldt het in dat lid gestelde verbod niet voor geschriften die bestemd zijn voor de hiervoor genoemde personen of uitgaan van de in het eerste lid bedoelde verenigingen zonder winstoogmerk, tot nastreving van hun doelstellingen. »

Art. 3 (nieuw).

Artikel 384 van het Strafwetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juni 1926, wordt door de hierna volgende bepaling vervangen :

« Artikel 384.

» Bij overtreding van artikel 383 of 383bis wordt de verdader van het geschrift, de afbeelding, de prent of het voorwerp gestraft met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig frank tot duizend frank. »

Art. 4 (nieuw).

Artikel 386 van het Strafwetboek, gewijzigd bij de wet van 28 juli 1962, wordt door de hierna volgende bepaling vervangen :

« Artikel 386.

» Indien de misdrijven, omschreven in de artikelen 383 en 383bis, zijn gepleegd tegenover minderjarigen, is de gevangenisstraf zes maanden tot twee jaar en de geldboete duizend frank tot vijfduizend frank.

» In hetzelfde geval kunnen de straffen, bepaald in het eerste lid van artikel 385, worden verdubbeld, onverminderd de toepassing van het tweede lid van dat artikel. »

VERANTWOORDING.

Artikel 1 van dit amendement vervangt de laatste drie leden van artikel 383 van het Strafwetboek door een artikel 383bis (nieuw), waarin de bewoordingen van die drie leden letterlijk worden overgenomen met, in het eerste lid, de straffen die worden gesteld tegen de overtreders van de daarin opgenomen verbodsbepalingen. Die straffen zijn dezelfde als die gesteld in artikel 383.

Het wetsontwerp waarvan amendering wordt voorgesteld, wil de dubbelzinnigheid voorkomen die bestaat in het gelijkstellen van aansporing tot vruchtafdriving met anticonceptionele propaganda, doordat beide bij eenzelfde bepaling van het Strafwetboek strafbaar worden gesteld.

Het amendement heft die dubbelzinnigheid op door de verbodsbepalingen betreffende de anticonceptionele propaganda in een afzonderlijk artikel 383bis op te nemen.

Artikel 2 van het amendement voegt in het Strafwetboek een artikel 383ter (nieuw) in.

Le premier alinéa de cet article lève en faveur des médecins, des pharmaciens et des membres, chargés de missions d'information et d'éducation, des associations sans but lucratif spécialement constituées en vue de l'information en matière d'éducation familiale ou de préparation à la vie familiale et à la vie conjugale, les interdictions prévues par l'article 383bis, pour autant que les actes visés dans cette disposition n'aient pas pour but de favoriser les passions d'autrui.

La proposition de loi déposée par Monsieur Cudell, a pour objectif principal de lutter contre l'avortement en tendant par une libération absolue des moyens d'information concernant les procédés anticonceptionnels, de généraliser un contrôle de la natalité au sein des familles et de prévenir ainsi des grossesses non souhaitées.

Le Gouvernement estime que, pour atteindre cet objectif, il n'est ni opportun, ni nécessaire de lever de manière absolue les interdictions prévues par les trois derniers alinéas de l'article 383 du Code pénal.

Il suffit, pour ce faire, comme il est proposé dans le présent amendement, de permettre une large information du public en matière de planning familial, faite librement par des hommes et des femmes compétents, dans le seul but d'éduquer ce public en dehors de toute préoccupation mercantile.

S'il est, en effet, souhaitable de laisser pleine liberté à ceux qui, de manière désintéressée, informent l'opinion publique des procédés contraceptifs, il paraît par contre dangereux de laisser en cette matière le champ libre à des personnes sans scrupules, animées uniquement par le but de lucre et se désintéressant des conséquences physiques, morales, psychologiques et sociales des produits qu'elles ont l'intention d'écouler sur le marché.

Or, l'abrogation pure et simple des trois derniers alinéas de l'article 383 aurait pour conséquence que les actes qui y sont visés ne seraient pratiquement plus réprimés, l'application des alinéas 4 et 5 de ce même article exigeant la preuve du caractère obscène des écrits, figures et images incriminés.

La suppression des interdictions en faveur des personnes visées dans le premier alinéa de l'article 383ter n'est cependant pas absolue.

Il est apparu, en effet, qu'il n'était pas possible de lever purement et simplement ces interdictions à l'égard des médecins, des pharmaciens et des membres des associations sans but lucratif qui ont pour mission d'éduquer le public en matière de planning familial, sans astreindre ces personnes au respect des bonnes mœurs dans l'accomplissement de leur mission.

C'est pourquoi, le texte du premier alinéa de l'article 383ter fait une réserve expresse en ce qui concerne les actes visés à l'article 383bis qui seraient accomplis « dans le but de favoriser les passions d'autrui ».

Il y a cependant lieu d'observer à ce propos que le libellé de cette disposition est sensiblement différent de celui de l'alinéa 9 de l'article 383 actuel repris dans l'alinéa 3 de l'article 383bis du présent amendement. Celui-ci dit : « Quiconque aura, dans un but de lucre, favorisé les passions d'autrui... », entendant par là que l'acte prohibé doit avoir été accompli dans un but de lucre et qu'il doit avoir eu pour résultat de favoriser les passions d'autrui (cf. Rigaux et Trousse, *Les crimes et délits du Code pénal*, t. V, p. 433).

Au contraire, abandonnant la notion de but de lucre qui ne se justifie pas en l'espèce, le texte du premier alinéa de l'article 383ter exige que, pour être punissables, les actes visés doivent avoir pour but de favoriser les passions d'autrui. Ce nouveau libellé suppose que le législateur exige, pour qu'il y ait infraction dans le chef du médecin, du pharmacien ou du membre d'association sans but lucratif, que ceux-ci aient accompli les actes qui désormais leur sont permis, avec l'intention toute spéciale de favoriser les passions d'autrui.

L'existence de l'infraction suppose dès lors que son auteur soit animé du dol tout à fait spécial, avec toutes les garanties que la nécessité d'établir ce dol présentent pour lui (cf. Constant, *Droit pénal*, 1965, t. I, p. 182; Legros, *L'élément moral dans les infractions*, p. 233).

L'alinéa 2 de l'article 383ter rend les interdictions prévues au dernier alinéa de l'article 383bis de l'amendement inapplicables, lorsque les écrits dont question à l'alinéa 3 de cet article sont destinés aux personnes visées au premier alinéa de l'article 383ter ou lorsqu'ils émanent des associations sans but lucratif qui ont pour mission d'éduquer le public en matière de planning familial pour la réalisation des objets rentrant dans le cadre de cette mission.

La levée des interdictions est cependant, comme à l'alinéa premier de l'article 383ter, soumise à la condition que les actes visés ne soient pas accomplis dans le but de favoriser les passions d'autrui.

Il apparaît, sous cette réserve, logique que les divers actes prohibés, visant les écrits publicitaires ou autres ou les notices explicatives concernant les moyens contraceptifs soient autorisés pour autant que ces écrits soient destinés aux médecins, pharmaciens ou membres des associations sans but lucratif envisagées.

Het eerste lid van dat artikel stelt dat de geneesheren, de apothekers en de met voorlichtings- en opvoedingsopdrachten belaste leden van verenigingen zonder winstoogmerk die bijzonder met het oog op de voorlichting inzake gezinsopvoeding of de voorbereiding tot het gezinsleven en het huwelijksleven zijn opgericht niet onder de verbodsbepalingen van artikel 383bis vallen, voor zover de hierin bedoelde daden niet tot doel hebben de voldoening van eens anders drijven te bevorderen.

Het wetsvoorstel dat door de heer Cudell werd ingediend, heeft als voornaamste opzet de strijd tegen de vruchtafdriving, in een poging om, door de volkomen vrijlating van de voorlichting betreffende de anticonceptionele middelen, de geboorteregeling in de gezinnen te veralgemenen en aldus een niet gewenste zwangerschap te voorkomen.

De Regering meent dat het voor het bereiken van dit doel niet wenselijk noch noodzakelijk is de verbodsbepalingen van de laatste drie leden van artikel 383 van het Strafwetboek zonder meer op te heffen.

Het volstaat, zoals het in het amendement wordt voorgesteld, een ruime voorlichting van het publiek ter zake van geboorteregeling mogelijk te maken, die in alle vrijheid door bevoegde mannen en vrouwen zal worden gegeven met als enig doel de opvoeding van het publiek, buiten alle winstbejag om.

Al is het wenselijk dat volkomen vrijheid moet worden gelaten aan hen die belangloos de openbare mening voorlichten omtrent contraceptiva, toch lijkt het gevaarlijk in deze materie de vrije hand te geven aan gewetenloze personen, die zich alleen zouden laten leiden door winstbejag, zonder zich te bekommeren om de fysische, psychologische en sociale gevolgen van de produkten die ze op de markt willen brengen.

De opheffing zonder meer van de drie laatste leden van artikel 383 zou echter tot gevolg hebben dat de aldaar bedoelde daden praktisch niet meer zouden worden betoelgd, aangezien voor de toepassing van de leden 4 en 5 van datzelfde artikel het bewijs moet worden geleverd dat de hier bedoelde geschriften, afbeeldingen of prenten een ontuchtig karakter hebben.

De opheffing van de verbodsbepalingen ten aanzien van de in het eerste lid van artikel 383ter bedoelde personen is echter niet volstrekt.

Het is immers gebleken dat die verbodsbepalingen niet zonder meer konden worden opgeheven ten aanzien van geneesheren, apothekers en leden van verenigingen zonder winstoogmerk aan wie de opvoeding van het publiek inzake « gezinsplanning » is opgedragen, zonder dat die personen bij de uitoefening van hun opdracht worden verplicht om de goede zeden in acht te nemen.

Daarom wordt in de tekst van het eerste lid van artikel 383ter een uitdrukkelijk voorbehoud gemaakt ter zake van de in artikel 383bis bedoelde daden die mochten worden verricht « met het doel de voldoening van eens anders drijven te bevorderen ».

Er dient echter te worden opgemerkt dat de lezing van die bepaling aanmerkelijk verschilt van die van het negende lid van het huidige artikel 383, overgenomen in het derde lid van artikel 383bis van dit amendement. Het luidt : « Hij die uit winstbejag de voldoening van eens anders drijven bevordert... », waardoor moet worden verstaan dat de verboden daad uit winstbejag moet zijn verricht en dat ze de voldoening van eens anders drijven moet hebben bevorderd (zie Rigaux et Trousse, *Les crimes et délits du Code pénal*, deel V, blz. 433).

Door het begrip winstbejag, dat in casu niet toepasselijk is, ter zijde te laten, wordt nu in het eerste lid van artikel 383ter gesteld dat de daden om strafbaar te zijn tot doel moeten hebben de voldoening van eens anders drijven te bevorderen. Uit die nieuwe lezing kan worden afgeleid dat, naar de opvatting van de wetgever, in hoofde van de geneesheer, de apotheker of het lid van een vereniging zonder winstoogmerk overtreding ontstaat wanneer zij de daden waartoe zij thans gerechtigd zijn, verrichten met het zeer bijzondere oogmerk de voldoening van eens anders drijven te bevorderen.

Voor het bestaan van het misdrijf is dus het zeer bijzondere opzet bij de dader vereist, met al de waarborgen die de vaststelling van dat opzet voor hem opleveren (zie Constant, *Droit pénal*, 1965, deel I, blz. 182; Legros, *L'élément moral des infractions*, blz. 233).

Het tweede lid van artikel 383ter stelt dat de verbodsbepalingen van het laatste lid van artikel 383bis van het amendement niet toepasselijk zijn wanneer de geschriften waarvan sprake is in het derde lid van dat artikel, bestemd zijn voor de personen genoemd in het eerste lid van artikel 383ter of, tot nastreving van de doelstellingen die binnen hun opdracht vallen, uitgaan van verenigingen zonder winstoogmerk die de opvoeding van het publiek inzake « gezinsplanning » tot opdracht hebben.

De opheffing van de verbodsbepalingen is echter, zoals in het eerste lid van artikel 383ter, afhankelijk van de voorwaarde dat de bedoelde daden niet werden verricht met het doel de voldoening van eens anders drijven te bevorderen.

Onder dit voorbehoud blijkt het logisch de verschillende verboden daden met betrekking tot reclame- of andere geschriften, of aanwijzingen betreffende het gebruik van anticonceptionalia te veroorloven, voor zover die geschriften bestemd zijn voor geneesheren, apothekers of leden van de hier bedoelde verenigingen zonder winstoogmerk.

Il apparaît également logique que les associations sans but lucratif s'occupant de planning familial puissent, pour assurer à leur mission un rayonnement suffisant, diffuser leurs propres publications. Les éducateurs et les travailleurs sociaux doivent pour leur part, sans crainte de poursuites, avoir la possibilité de distribuer, autrement que sous le manteau, les dépliants et notices élaborés par ces associations.

S'il se produit des abus, ils seront sanctionnés soit sur base des dispositions réprimant l'outrage public aux mœurs (alinéas 4 et 5 de l'article 383), soit sur base de l'alinéa 2 de l'article 383ter proposé, lorsque le but aura été de favoriser les passions d'autrui, soit également, et spécialement en ce qui concerne les associations sans but lucratif de planning familial, par la dissolution de celles-ci prévue par l'article 18 de la loi du 27 juin 1921.

Les articles 3 et 4 nouveaux de l'amendement n'ont d'autre but que d'adapter le texte des articles 384 et 386 du Code pénal aux modifications apportées par l'article 1er.

Il a paru à cette occasion nécessaire de corriger le texte néerlandais du deuxième alinéa de l'article 386.

Het lijkt ook logisch dat de verenigingen zonder winstoogmerk die zich met gezinsplanning bezighouden, voor een voldoende uitstraling van hun opdracht hun eigen publicaties kunnen verspreiden. De opvoeders en de maatschappelijke werkers moeten van hun kant de mogelijkheid hebben om, zonder zich aan vervolgingen bloot te stellen, de folders en aanwijzingen die door genoemde verenigingen worden opgemaakt, anders dan in 't geheim te verspreiden.

Mochten zich misbruiken voordoen, dan zullen die bestraft worden op grond van de bepalingen die de openbare schennis van de goede zeden beteugelen (leden 4 en 5 van artikel 383), of op grond van het tweede lid van het voorgestelde artikel 383ter wanneer het oogmerk is de voldoening van eens anders driften te bevorderen, of nog, en met name voor de verenigingen zonder winstoogmerk voor gezinsplanning door hun ontbinding overeenkomstig artikel 18 van de wet van 27 juni 1921.

De nieuwe artikelen 3 en 4 van het amendement beogen slechts de aanpassing van de tekst van de artikelen 384 en 386 van het Strafwetboek aan de wijzigingen die bij artikel 1 zijn aangebracht.

Ten slotte werd het wenselijk geacht van deze gelegenheid gebruik te maken om de Nederlandse tekst van het tweede lid van artikel 386 te verbeteren.

Le Ministre de la Justice,

De Minister van Justitie,

A. VRANCKX.